

CIRKA

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Vjeti II

Nr. 15.

17 Kallindues 1937.

P E R M B A J T J A :

—	Per nji politikë demografike fq.	1
Dora e har- rrueme	— Ndimoni të vorfnit (vjershë)	3
Ç	— Snobizmi	4
Lupi	— Muhja — Mbani krahin e djathtë (novelë gaztore)	5
Gimi	— Plaka e jonë (novelë fol- kloristike)	7
—	Në hije të Rozafatit: Buxheti preventiv i Bashkis së Shkodres per vjetin 1937	8
—	Nji veprim i lavdue- shem i Bashkis	10
—	Koncerti Tefta Tash- ko - Lola Aleks (Nes)	11
—	Mbarimi i afatit të kont. të ndriç. elek.	12
J. Verne	— Njeri qi s' shifej (roman) perkthye prej frengish.	12
M. L.	— Studime giuhe	13
H. Bertram	— Numri	14
Rita	— Lules (vjershë)	15
D. A. Sirdani	— Kumbona dheut (vjershë Clasio L.)	15
Luvi	— Lulja e shkretë i thote... (vjershë V. Hugo)	15
Dokt. i shpis	— Këshilli i mjekut	16
Rrencaku	— Per me largue të këq	16
—	Korrespondenca (në mlojë)	16
—	Konkurse me çmim (në mlojë)	16

Çmimi 1 Lek

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

PAJTIMET: Shqypni Perjashta

Del të paren e të tretën të diele të setcillit muej

Per 1 vjetë Fr. ari 4.— 6.—

„ 6 muej „ 2.20 3.—

Vjeti II. Nr. 15

Shkoder, 17 Kallnduer 1937

Copa 1 Lek

Per një politikë demografike

E Perkohëshmjia e jonë me ket numer, qì âsht i pari i vjetës së ré, po del e permirësue me në veshen e sajë tipografike: letra mâ e mirë, shtypi mâ i bukur e mâ i paster e per mâ teper një mblojë qì i ep një hije tjetër së perkohëshmes, tue ndejë edhe çmimi i pajtimet njaj i perparëshmi.

Âsht një premtim qì nuk e kemi dhanë formalisht, por qì kemi lanë t' a kuptojnë lexuesat t' onë sá herë qì ká rá rasa me folë per të.

Kështû sod e mrapa këjo e perkohëshmjia e jonë, edhe kah ana e veshës, nuk ká me mujtë me u thanë se âsht nen shoqet tjera.

Natyrisht, ky permirësim âsht një sakrific mâ teper qì jemi tue bâ e qì u shtohet atyne sakrificeve mjaft të randa të mâperparëshme; por na shpresojmë se tue u gjegjë kështû dishireve të lexuesave, edhe këto prej anes së tyne nuk kanë me na kursye simpatin e perkrahjen e vet, simpatin e perkrahje qì âsht e domosdoshme per jetë të një të perkohëshmes si âsht kjo e jona.

Drejtimi

Artikulli i dalun në numrin e mrâm të revistës « Hylli i Dritës » me titullin « Kombi në rrezik » e me nenshkrim të Dr. Kristo Malokit âsht një diagnozë e vertetë qì i bâhet smundjeve nder mâ kryesoret prej të cillave vuen populli shqyptâr, edhe âsht i thirrur per me pasë një jeh të thellë e të jashtzakonshem në jeten e vendit t' onë. Shkrimtari me sýnin e vet depertues, zblon aty të kqijat mâ të randat qì kanë prekë organizmin t' onë, e mbasi çë do e ligë, çë do e zezë rrenimqare, po s' i u vûe një pëndë ndaluese, i kerenohe drejtë per drejtë ekzistencës së kombit, ai lshon kushtimin, kushtue sidomos rinis shqyptare, qì të ngasin nder prita, njashtû sikur pritët anmiku nder llogore.

S' ká dyshim se nder trí rreziqet mâ kryesore qì permëndë i vlerti auktuer — mjerija demografike; mjerija arsimore e mjerija ekonomike —, ajo qì, shum mâ teper se tjerat, ká randësin mâ të madhe, âsht çashtja demografike. Që do çashtje tjetër qì të preket a të merret para sýshë âsht gjithmonë një çashtje per popullin, por çashtja demografike âsht çashtja e ekzistencës vetë, âsht çashtja e popullit. « Numri âsht fuqí » — ký aksiom i vertetë i folun prej një të madhit, per gjith ditë e mâ teper shifet kjartas në vertetsin e tij edhe në shvillimin e historis të soçme. Na shofim sod popuj të rí, sikur Japanin, i cilli deri para pësdhet vjetve ishte një shtet e një popull i vogel i pá ndonji randsijë të posaçme, tuj mbrrijë sod në kulmin e fuqis, sidomos per shkak të të shtuemit të popullit të tij; shofim prap popuj tjerë si Gjermanija e Italia, qì per arsye të gjeandjes së tyne demografike kan marrë rrymen kah naltësin e kah parija n' Europë, kundrejtë shteteve tjera, qì të shkaperevëne prej yne per kah numri i popullsís, napin shëje të kjarta dekadence.

E në Shqypnin t' onë — sikur e provon me argumente të pá-kontestueshem Dr. Maloki — të shtuemit e popullsís âsht një novjë jete per popullin shqyptâr, per mos me i shkuë para një rrezikut të mnershem e fatal. Shqypnija me një hapësirë sypërfaqore gati sá Belgjika, por me një popullsi tetë herë mâ të vogel, ká e gjith mundësin me u bâ në Ballkan një shtet mâ i lulzuesm e mâ i perparuem, por vetem me qyshkë qì popullsija e sajë të shohet me rhythet të ndieshem edhe të shpejtë. Edhë vetë jeta kombetale e popullit kishë m' u shtue e m' u permirsue në perpjestim me të rritur e popullsi: dëndësija demografike krijon ekzigenca të reja të mëdha qì nuk mundën m' u plotsue veçse me perdorimin e unjisimin e mjeteve kulturore. Perkundra voglimi i popullsís (ose edhe të ndëjunit e sajë statior qì, tue marrë para sýsh shtimin

e popujve fqinj, është njëjti si voglimi) na çon në buzë të rreziqeve më tmërshe, të cillat fort kjo tërësi e dhënë realisht përshkruhen prej Dr. Malokit në artikull të vet. As mos të thohet se kriza demografike është një fenomen i përgjithshëm i kohës moderne prej së cillës po vëjnë e shumta e shteteve, e që prandaj s'ka si mos më e prekë edhe Shqipërinë. Shtetet tjera e njehin popullsinë e vet me shumë miliona e prandaj edhe në kjoftë se ajo popullsi rritet stacionare ose edhe pson dam prej krizës demografike, ato kanë me mbetë se me mbetë gjithmonë shtete të mbajta në çdo rast. Por Shqipëria e jonë me një popullsi vetëm një milionit në një sipërfaqe relativisht të haptë, po nuk u rrit demografisht, vëhet në rrezik më u konsiderue pors *quantité négligeable* ndërmjet të popujve tjerë që e rrethojnë. Historia na dëfton, e na shofim edhe me sy t'one për ditë, se dekadencia demografike është këndë shkaku që s'ka popuj të vogël janë shdukë prej fagës së dhent; prandaj kushtrimi i Dr. Malokit është plotsisht i justifikuem.

Por kombi shqyptar ka të gjitha mundësin më e shtue numrin e popullsisë së vet, e duhet t'a shtojë, edhe ka më e shtue domosdo, mjaft që të merren të gjitha masat e pershtatuna për me përballue ket nevojë. Po të vëjmë historinë t'one gjatë shekujve, shofim se shqyptari nonse përherë në luftë, nonse tue vëjtë nën robëria shekullore, nonse me pushkë në krah e në luftë vllaznore për gjak që ka bërë kerdina të mënësime gjithmonë në mezen e djelmnis shqyptare, jo vetëm nuk a shue, jo vetëm nuk a voglue, por relativisht ndër rrethana e pikëpamje të ndryshme edhe është shtue. Kjo i detyrohet pa tjetër frytnis të racës shqyptare. Por kjo frytni kishte më u dashtë të jepte efektet më të dukëshme sod që shqyptari nën rregjimin Zogist, gzon qetsin më të plotë, grindja vllaznore është shdukë, gjaku nuk çilë më shpëllat e mënësime në gjin e djelmnis e të burris s'one. Cilli është pra shkaku i mjeris s'one për kë shtimi i popullsisë? Pse. mbas mëndimit t'one, në na mungon fare një politikë demografike.

Politika demografike që deri sod a mundue me ndjekë Qeveria shqyptare, a vetun organizimi i Shëndetshis, si mbas mjeteve që ajo ka mjetë me pasë në dorë. Veprimi kësaj lavdëshme s'ka, por i përmjaftueshëm në pikëpamjen e haptë demografike kurrë të kufizohet vetëm në pjesën negative sikurse është ajo e pakimit të dekeve, që është objekti i masave mjeksore. Aq s'ka pjesa negative, po ende shumë më tepër, duhet të kujdeset

pjesa pozitive që është të shtuemit e të lëmeve, e kësaj kujdes na ka mungue deri tash, po thuej se fare. Janë disa që thonë se pakimi i martesëve e i të lëmeve është efekti i gjendjes së mjerueshme ekonomike të popujve. Kurrëgjatë më të gabueshëm se kta. Statistikat e të gjitha shteteve dëftojnë se numri i martesëve e i të lëmeve është shumë më i vogël ndër rëndet shoqnore me kam, e përkundra shumë më i math ndër ato më të vobekta, puntore, bujqësore etj. E kjo gjatë shifet me sy edhe në Shqipërinë t'one, edhe pse nuk kemi statistika. Tjera e të shumta janë shkaqet e pakimit të të lëmeve ndër popuj, por shkaku kryesues është dobësimi moral. Egoizmi, mëndimi vetëm me bërë qef në jetë, e kanë largue njerin prej objektivëve të tij të natyreshëm si individ e si pjestar kolektiviteti. S'ka dyshim se edhe në Shqipëri faktori moral është një shkaku kryesues i mjeris demografike e kësaj lypë vërtetjen më të madhe prej anës s'organeve qeveritare, vërtetje e kujdes që duhet të shvillohet me mjetet e ndryshme që kanë për objekt edukatën e popullit. Por ka edhe shkaqe tjera.

Mbas mëndimit t'one masat që duhen marrë si pikënisje për shvillimin e një politikës demografike dobëprfëse të shpejtë, përmbledhen rreth kësaj pikave:

1) Veper edukate e propagande në popull, si përballim i msimeve shkatërruese që kanë deper-tue. Kurrë është ndi në Shqipëri ëmni në popull neo malthusjanizmit e «birth-control-it» (kontrollit të të lëmeve?) E pra kjo teorinë rrenimqare janë përhapë edhe vëhen në zbatim kudo në Shqipëri, e jo vetëm ndër gjytete, por kanë mjetë me mbrirjtë deri ndër male e ndër katunde me s'adëm të të rriturit demografik mundet më u mëndue! Prandaj lypet një veper themelore edhe e përdame për të mbajturit asse formimin e një ndergjegjes e karakterit të shëndetshëm të popullit shqyptar.

2) Propagandë në popull për të bërë kunit e zakonit të mrapstë me të cillat ndergjytete, grueja do t'i çojë pikë (dotë) burri e ndër male, burri do t'i blëjë grue me fare. Populli shqyptar është i prirur natyrisht për formimin e familjes, gjendja e përmartësës (beqaris) është kundër natyres të tij, por s'ka martesat mbesin pa u bërë për shkak të kësaj zakone ndër male e ndër katunde t'ona të gjitha fejesat ngiasin me vjet e mbrirjtë, pse burri nuk ka mbrirjtë ende me i a plotsisht të gjitha parat shpësis së grues!

3) Favorizimi prej anës së Shtetit i atyne fa-

N ò i m o n i t ë v o r f n i t.

Zhele zhele e me kapuç,
N' borë e n' shí,
Lypë një foshnje barkpalmuç
Me xënë frymen një grimë buk
Shpí per shpí.

E lot rezen rak e tak
Tuj u mardhë,
I pikon prej morthit gjak,
Myzi i duerve ngelë shpatuk
Nder gur t' bardhë.

T' lutem, Zojë, pá gjá mos m' lén,
Se po vdes . . . ,
Zoja kryet me derë ja xën
E s' i thotë as udha e mbarë,
Si per ves.

Tuj kqyrë deren me sý n' vajë
Djali fshân,
Pershekojnë lott kapakët e sajë
Qí tu' i mbyllë per sá qyqarë
Ajo s' prân.

Permbi gúr ulë djali kryet
E gjimon
N' sá ja mbyllë acari sýt
Per gjithmonë e n' pushim t' qetë
E akullon.

Gerhet zoja e shpís, e n' qiell
Tuj vëllzue
T' bukrin shpirt ëjlli po siell.
Ûja e mardha t' njomen jetë
Ja kanë shue.

Ja kanë fikë jeten n' ket botë,
Por n' lumni
Fjalë gazmendit qiella i thotë,
Se i ká ruejtë shperblim i shëjti
Perendi.

Njat shperblim qí ká fitue
T' mramen herë
N' pikë t' mjerimit tuj rektue
Kúr pá frymë i shkreti mëjti
Akull n' derë.

Sbardhi agimi: zoja s' ngrehet
Persë n' gjumë
Mnéra e vdekjes s' e lén t' prehet.
Ajo á mblue, me pikë n' krahnuer,
N' gjak e shkumë.

Vorfniit t' njomë ndimoni, o Zoja,
Pá pushim;
Ëjlli, kúr t' ju mbyllet goja,
Ju mbledh n' zëmer t' bardhat duer
Per ámsim.

Dora e harrueme.

miljeve qí kanë fmí shum. Kúdo në botë familjet me shum fmí janë të perkrahuna e të ndimue, vetem nder né nuk kan kurrnji dallim prej tjera-ve. N' Itali një kryetár familje qí ká 6 fmí ásh t i perjashtuem kryekput prej çë dó takse. Gjithnji n' Itali, qí sot shquhet aq fort e me aq dobí në lamen e politikës demografike, per gjith vjetë Mussolini vetë në një ditë të caktueme i dán çmime në të holla atyne nanave qí kanë fmí má shum, të zgjedhuna kto në setcillin gjytet a Prefekturë.

4) Favorizimi prej ánes së Shtetit edhe i të gjith nëpunësave qí janë të martuem ose me fmí. Vetem në Shqypni ndollë fakti se të gjith nëpun-sat, si beqarë si të martuem ose me fmí njijnj, marrin një rrogë të njijnjshme. Perkundra, kúdo nder dhéna tjera i martuemí merr një rrogë má të madhe se beqari, e kjo rrogë i shtohet sá má

shum fmí qí i të két o qí lén mrap. 5) Të vñemit e një taksës permá beqarë qí i kan kalne tridhet vjetat (me perjashtimet e du-huna) njash tñ sikur ásh t n'Itali e n'er shum vë-nde tjera. Aj qí martohet e qí perkrijon fmí per-mbushë një funkejon shquen rëndí së parë, e prandej ká të drejtë me pasë perkrahje e privi-legje prej Drejtimit të Shqypis qí në két rasë á Shteti, perkrahje e privilegje qí prandej nuk i tokojnë në két rraddë beqarit, i çili per má te-per në shum rasa ásh edhe një parasit qí jeton në shpinë të shquís.

Kemi shpresën má të ngulun se çashtja de-mografike ka me páse má fort se deri tash, kuj-desin má të posqem t' organeve kompetente, pse kjo çashtje ásh faktori má i pari i ardhmenís s' onë qí duhet të jét edhe ká me kënë e lumnueshme.

SNOBIZMI.

Tue kullue, si thotë z. Logoreci, recensjonin e bukur qi Lul Shkurti i bân fjalorit të Leotti-t, më ra në sý një fjalë qi duket e ré, porse është e të gjitha kohve e e të gjitha shteteve; një fjalë kritikuese, por qi mban në vehte edhe një kuptim terhjekës, pse ká dukë perkëdheljeje dhe komplimenti; një fjalë, shkurt, qi shumë kush perdorë per me gjykue shijen e prishun të tjerëve, por me një fare talljeje: snobizem.

Komsija e kësajë fjalë është inglize, por mund të themi se ká kuptim nderkomtár.

Nuk kam lexue perkufizimin qi Leotti i ep kësajë fjalë, por kuptimi i sajë është; qendrim qesharak e kryenaltë, qi pështetet perherë në dukë e jo në vertetsí.

Snobizem është prirja me krijue moden, per me tregue shije dhe ndjenja jashta së vertetes.

Thacheray në vjetin 1829 ká shkruar një liber mbi snobizmin, para tij një tok shkrimtarësh kanë hartue komedina e të tjera vepra mbi origjinalitetet e kohve.

Moliéri mâ parë e mandej Parini me veprën e vet të paharrueshme «Il Giorno» kanë diejtë me tregue me hollsina në çka pshtetet jeta e këtyne personave!

Ay qi shkrihet tue ndie një pjesë muzike qi s' kupton; ay qi shkon me luejt tennis, kur loja s' i pelqen; ay qi mpron një politikë ase një doktrinë, edhe filozofike, jo pse është i bindun, por pse ashtu e lypë koha, ay është snob.

Një humorist me famë, Pierre Veber, kështu shkruen per snobizem:

— «Snob është pasaniku i rí i esthetikës. Æshtë njay qi gjithnjë nderon moden e fundme, qi shtihet se kupton gjithshka, qi tretë mbas reklamit. Snobizmi është një gjendje shpirtnore qi endë s' kishte një emen të caktuem. Snobizmi sot është perhapë sa reklamit ase dhima e kokës. Snobizmi ka qendren e vet nder trû qi prishen në pakë kohë e shkon e qorron sýt tue shkurtue inteligjencën e tue çue peshë madhshtín.

Snobizmi është një smundje e randë pá kënë as e mështetë as e ndýet. Qindron në lavdim per çdo send qi të jët e veçantë, e habitshme e e jashtzakonshme, e në perbuzje per çka është e thjeshtë e natyrshme, e rregulltë; e veçanerisht me kujtue e m'u hjekë se gjithshka është pá, është

ndie e është provue. Snobizmi nuk mohon kurrqá: ndalohet në besimin se është e bukur vetem çka të jët e rradhë, terhjekse dhe e fortë.» —

* * *

Një Snob, pra, qi rispektohet, duhet të kët per parim mos me folë kurr per moshë, sidomos të gráve; as me i shá: ma snob është me perbuzë burrat, sidomos të pashkolluemt; nuk duhet të pelqejë kurr fitimet e atij qi ka pasë shitë millë ase makarona; e duhet të kët per çdo rasë fraza të pregatituna per me mbulue një kulture qi s' ka.

Duhet të diej ndolljet kryesore t' Europës, tue mbajtë nder mënd se dikúr u flitte per Abisinín dhe Hitlerin e tasb flitet per Simpsonen dhe Spájen.

Duhet të diej se Duka i Windsorit është snobi i snobeve, dhe se mprojttja e kafshëve është një veper bamirsije ma e madhe se rritja e fëmive; se banjat e Durrësit janë të domosdoshme aq sa këmishat e mëndafshita ase pijet e hueja, dhe dancinget dhe cinemat janë të nevojshme per perhapjen e civilizimit dhe të shkencave.

Duhet të diej me shtí në panë tjalët nderkomtare qi njëj, tue pasë per parim qi mos të jët as i kjarhtë as i kuptueshem; po kje i merzitshem edhe ma mirë.

Kështu duhet të diej se snobizem pedagogjik është ay i atyne qi krenohen se shkollat i kanë krye në Austrí ase në Gjermaní, e qi mprojnë profesorat e atyne vendeve, me gjithë se vetë s' kanë perfitue, ndoshta, sa duhet prej mësimave të tyne;

Se snobizmi letrar nuk vëfizohet me njohjen e kryeveprave klasike të autorit, pse, si shkruen Papini, edhe Gogu u çue me letrare veprat ma në zâ, por u bind se litratyra është endë e fillim te zhvillimit të vet, prandë snobizmi kërkon shkrimtarë ma guximtarë, qi per vetë mos të jenë të njoftun, por se të jenë të merzitshem, ase shumë ma mirë të pakuptueshem ase pornografë; auktorët e snobizmit duhet të jenë gjithmonë të huej, si e lypë moda, por, si shkruen Guitry, mund të jenë edhe si vendit, njafte qi të jenë të panjoftun e të paqftë;

Se snobizmi shkencetár ase hartistik është me folë per tregund dhe psikanalizin e tij; per

M U H J A

— Lutemi mani krahin e djathtë —

(Novelë gaztore)

Në një mbramje të shkelqyeshme véret, n'at kohë kur rruga kryesore e qytetit kishte pak më levizje se zakonisht, po kalote Muhja me krye vjerrë deri në parzem prejë kujdesit të darkës t'asajë natë të cilles nuk i a shihte giasen kurrsesi.

— Po ku do të jetë Selimi, shoqi i ëm, qi tash sá dit nuk 'e shof — murmuroi 'i herë me vëdi; ngiet tij kishe me kë në disi më i fortë në ket natë kaq të vshtirë,

— Ju lutem zotni, mani krahin e djathtë — papritmas ndegjoi mas vedit një zâ të rand'e urdhnues.

Së parit, Muhos nuk i u bâ me e besuejse fjala «zotni» me të cillen s'ishte kë në stolisë kurr në jetë të vet, i ishte drejtue fill' atij, por kúr pau një polis tue i dalë perpara, u ndal e me gojë haptë priti se çka po qitëte.

— A nuk ndien a?

— Me mue e ké?...

— A i ké veshët me vëdi? i a priti polisi tue marrë një hije edhe më të randë, e tue krygjzue të dy krahët mbi parzem.

Muhja i rrëjtun prej dukës së randë të tij, per-

kiti një herë të dy veshët, e:

— Si urdhnon zotni polis, e madje po çuditëm qi s'po të bikan në sý kto veshët e mí, prá më duket se as fort të vogjel nuk i kam!...

— Hajt më mos u fáll; mbajë krahin e djathtë e kalò rrugës

— Çka thae? i a priti Muhja tue hapë çuditshem sýt; me mbajtë krahin e djathtë? Pale, pale, pale; po une e kam shndosh bre burri i botës; mandej edhe po t'a kishe gandue kund a ti po dashke me më diftue se si me e mbajt' a?...

Polisi me turr e kapi per krahët e me gisht qi i dridhej i diftoj një tambelë qi me disá germa të të mdhaja ishte mberthye per një shtyllë të rrugës.

— Këndò, i urdhnò tue i a ngerllucë sýtë.

— Çë farë kanget?

— Lexò more çka ásh t'shkrue atje nalt, briti polisi tue shkrepë një kambë per tokë.

— Nuk jam nieri kalëmit.

— Ásh urdhni i Bashkís.

— Besò zotni se jam tue të folë si me kë në fillë të dekës.

Einstein-in dhe teorin e relativitetit; per Knut Hamsun, a ku dij unë; në pikturë per Matisse, per Futuristat, Picasso-n, të cillët, të gjith, s' diejn të pikturojnë, ase tallen me ne, a kanë gabue degë; në arkitekturë me levdue e me permendë pa rreshtun Chirico n e jashta vendit, kubit e Metzingerit a të ndoj të tjetrit me emen si ky;

Se snobizmi i salonit ásh me diejtë gjithshka pa pasë mësue kurr, dhe me marrë guximin me folë me orë rreth valve Hercjane ase mbi radio, e kur s' dihet mbi çka bisedohet, të jët liber, muzikë a ndodhje, m' u shtie se dihen të gjitha, o me shtue: shumë i bukur;... s' ásh gjâ... mmm...; ase m' u ankue per gjendjen ekonomike të vendit pse duhet këjo masë kështu... e jo ajo...

Se snobizem politik ásh ay i atij qi pohon çka s' duhet, dhe len me dyshue se lajmet i ka prej burimesh së mëshehta, por të sugurta... e qi ka

miksí të ngushtë me personalitete e me të gjithë trupin diplomatik e qi thotë deputeti iks me ka sugurue qi... por të lutem mos i a hap kúj;

Se snobizem fetár ban qe qi i pari thote unë e kam flakun në zjerm të e kam vue kapelë; e e ay qi s' beson në Zotin, pse edhe Voltairi, Rousseau e njerzit e mdhaja janë kë në gjuja afetarë; ase qi shton, pa kë në i bladan, se fëmijë nuk janë veçse një përcim dhe opam...

Ma në fund duhet të di qe ka një mij lloje snobizmi, si snobizmi kritik, theatruer, tregtar, sportiv, por mos të harrojë se ka edhe një snobizem i bisnobjem, e ásh ay i atyne qi diftohen këndershe të të tepërmen të snobizmave, tue dashtë m' u dritue antishnobjista të deklaruem... çka në vetveti ásh një lloj tjetër snobizmit.

— More jam i detyruem me....

— Po me dijtë e me lexue aq hollë si po na urdhnoka Bashkija, i a preu fjalën në gojë Muhja tue u zëmrue pak, a kujton se sot une kishe me kë në ket gjëndje a?... More jo polis, por kapi-dan... Por fajin nuk e kam une por prindja e mi q nuk më çuene në mejtep me kohë. Sot me kë në, sot, sot, eh!...

— Marsh perpara, briti polisi q qitëte shkumë per gojet.

— Zoti më daftë me ndër prejë këtij të çaper-disun trûsh, murmuroi Muhja tue pá se fjalët e tija nuk e prekshin aspak polisin, temperatura e të cillit i kishte kalue katerdhet gradë, atëherë pá tjetër çoj krahin e dhathtë deri në parzem, sá má mirë q mujt e mbajti me të majtin, e mandej i ndjekun prej polisit u drejtue kahë postkomanda má e aferme.

— Urdhun me mbajtë krahin e dhathtë! mendote me vëdi Muhja në sá e perkitëte pale a i dhimbte ndopak. Çudí e madhe!... Vallahi, njitash me të ver-tetë q ká ardhë koha mos me e qitë kryet jashtë deret t' oborrit. Jo more, n' at kohen t' onë nuk kan kë në gjithkto punë; kena dal' e i jena sjellë rreth e rrotull qytetit pá na e thanë kurrkush një gjysë fjalet, më sá tash me të kapë hataja me kalue perpara Bashkijet kahë të ndalin per punë puntorësh o per ndo'i takse tjetër. Lëni xhânem të gjitha këto, por një kjo çka kjoftë? shtoj mandej tue e shikjue me sý të mshirshem krahin q kishte fillue me i u lodhë.

Me ksi mendimesh në krye mbërrijti e hîni në postkomandë, por sá e madhe kje çudija e Muhos kur pau aty edhe Selimin shoqin e vet.

— Selim more, briti Muhja tue hapë të dy krahët.

— Muho i dashtun, edhe ti ktu? i a prití Selimi tue u çue në kamë. E të dy burrat e mirë u lshuene ndër krahët e shoqi shojt e u puthne me mállë.

— Po tý çka të ká gjetë more fatzi? pyeti Selimi tue shí lotët me mângët e seters.

— Çka mos me më gjetë brë shoq, gjegji Muhja tue u vrâ në ftyrë; a shef një herë... tue e pasë krahin shndosh e si është má mirë domosdò më duhet me e mâtë me të majtin po a thue se e kam thye në dy-trí vënde. E aman e mos e majë se... a ké fjalë me ta?

— Oh! mos u ngushtë aspak Muho per ket gjâ, pse shí njaj është faji per të cillin edhe une vuj këtu mrëndë; por tekembramja s' është tjetër veçse një mosmarrveshtje e vogel. Ule, ule krahin e veshtë fjalimin e bukur q më bân postkomandanti sot paradite.

— Si e di lum shoqi, i a filloj Selimi tue trashue zânin e tue marrë një hije të randë, kohët kan ndrrue shum prej atyne t' onavet. Sot po shohim me sý gjâna q perpara as n' anderr nuk i kena pá: pallate të stylit má modern, rruga të ndrejta e mos me t' i pershíe sýni, lulishta të çuditshme e mos me t' u bâ me dalë sosh, ura, pënda fabrika e sá e sá mrekullina tjera q nuk na dallojnë prej shteteve tjera má të qytetnueme. Por perparimi i një popullit nuk vëhet oroe vetun ndër gjâna të mdhaja, por edhe ndër má të thjeshtat e q né sot na duken marrina.

Prá do t' a dijshe Muho, se edhe popullsija e vendit t' onë per dit' e má teper vjen tue u shtue e madje në një mndyrë të jashtzakonshme. Mjafton me i lshue vetun një sý rrugave të qytetit e publikut q nuk mundet kurrresi me i çilë shteg vëdit per pá u rrahë një herë mirë brrylash, per me u kujtue se çë shtim ká pasë vendi i ynë në këto vjetët e fundit.

Prá Bashkija e kujdesëshme per gjithshka, tue mos i pá hall tjetër aksidenteve të padame të publikut q në çë farë do kohet vlon si miza, ká caktue, sikuerse shtetet e mdhaja si bje fjala Stamolla, q se i cilli nieri me dy kambë, të hecin n' anen e dhathtë të rrugës.

— Po atëherë pse nuk flasin si flitet? i a prití Muhja i permalluem prejë bisedës të giatë të Selimit. Tjetër është me e mbajtë krahin e dhathtë, e tjetër me hecë n' e dhathtë të rrugës!...

* * *

Mbas njizetekater orësh Muhja e Selimi me një mi porosina kjene falë, e atëherë krah më krah filluene me shetitë neper qytet, por gjithmonë tue hecë n' e dhathtë të rrugave.

— Selim, i tha në vesh Muhja mbas disa kohet shoqit të vet, tue pá gunden q hecshin mbar' e mrapstë: a më bajnë sýtë muja por paska dalë modet urdhni i Bashkis?

— Uryshi i pa është rrezikshem more lum shoqi, i a prití Selimi tue u buzqeshe nen mustakë.

Lupi

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

FOLKORE

Plaka e jonë

(Novelë folkloristike)

Në një rrugëz të ngushtë e dredha-dredha u gjindte shpija e plakës. Ishte e madhe e me çardak perpara si u goditshin motit. Në skaj t'oborrut, u gjindte jerevija kû banote Bardhi, sa me ruejtë plaken e vetun. Rrânxë mureve, mbushë me dranofille qi në prendverë shperthejn ganxhet me një mij ngyra, rreshtoheshin shimshirë të mdhaj.

Bâte çarapë e herë-herë i u afrote zjarmit i cilli shdukte terrinat e natës qi s'mujte me i shdukë dritari i zbetë.

Jashtë gjimote moti. Rêt, nsa merrshin trajta të ndryshme, shgreheshin me furë në shí. Streha e shpís bite pikë-pikë në tokë e në veshë të sajë vite një zhurmë si bân brava e derës kur mudo-het t'a shperthejë kush.

„O zot se ç' shtergatë!“ Gjithnji ndrrote gjylnpnerët per pa dijtë as ajo vetë se shka bâte. «E bâ me kenë Leci sande në det të zî e me tallaz?» E sisi si vegim, me e pa detin. Barka kot rropatej me u kundershutue dallkve. Valët u naltoshin të mdhaja e hidhshin anin në golle qi perftojshin e mandej i bijshin syprî. Brima e njerzve u perzite me zhurmen e bumbullimave e të detit. Velat ishin shkye. S'kaloi shumë e barka u dâ pergjysë. Një zjarmë, qi kuqi detin e terbuem, filloi e u shperda nper aní. Leci i shkyem e i ndrruem ftyret prej mneret, u hodh në det e s' u pa mâ.

„Ty të plaçin sýt — i tha plaka vedit mbas disa kohet — ti si s' din tjetër vëç me shartue zî.“ E e largoi mendimin e rrezikut të djalit të vetun, si largohet ndoi tundim.

Në fund t'odës pau një hije. A thue drita e zjarmit e trajtote, tue u ndeshë kush e di per çka? Hija luejti vendit. Gjymtyrët e plakës u dridhen prej friget. Shaureti i u afrue dalëkadale. Nieri i gjatë e i trashë mbasi e shikjoi në sý xori një thikë e iu drejtue: «O paret o jeten. Shpejt!» «Mshirë, mshirë, O zot i lum! A kta âsht burri me mytë një grue të moçme per me i marrë pa-

ret?» Por hajni i a preu fjalën në gojë. Zâni i tij kumboi si bumbullima, qi meket në fund të qiellës me rê të zeza: «O paret o jetn.»

Per një ças mbetne të dy në heshtim. Drût e voters nsa lotojshin, kndojshin një kangë, qi vëç ato munden me e kndue. Vijat e ftyrës së plakës u shndrruene e një shpresë e largtë u duk, në ballë të rrudhun kah dit.

«Mirë. Ti je i vorfen prandej merr shka të doesh. Leci i jem kur të kthejn prej Venedikut tesh bje napuljona me babune. Na çileat.»

Hajni duel meherë n'oda tjera me mledhë vizare.

Plaka hodh çarapët e lashin e leshit qi tue u shgattrue rrshqiti deri në fund t'odës. Kapi micen. q' ishte avitë hinit të ngroftë e nisi me e lmue, Era filloi m' u paque. Shtegata praní e pullazi s' po gerset mâ si perpara. Plaka po i kndon micës:

*Micë micë, locja micë
kur ke kenë njiher e ré,
msyete burri per me t' pré
e ti britshe: O kushtrim mor kû je?*

N'oda tjera u shkapette kapaku i arkës e sýzat e kumohave. Hajni, n' andrrime t' një pasuni-je të pamasë, ishte marrë meç prej zimit. O kushtrim mor kû jé? kumbote zâni i plakës nsa fjalët tjera i kndote lehtë.

Hajni qeshte vedit me vedit: «Edhe po i bjen nder mend me kndue ç' plakë e marrë kenka!»

Por s'kaloi shumë. Dyerët e shpís dhanë zhurmë kah i çilte një dorë e ngutshme. Bardhi, qi bano-te në jerevë ngjet shpjet, erdh pa pritë e pa kujtue. Hajni iube e shlyete si t' ishte truporë mer-meri, nsa në ftyrë të plakës shifeshin prep gjur-mate dëdhís e të një shpresës së lergtë. E pla-ka e jonë vijate kangën gjithnji.

Gimi

NË HIJE TË ROZAFATIT

Buxheti preventiv i Bashkis së Shkodrës per vjetin 1937. — Në sesjonin e Dhetorit të kaluem, Kuvëndi i Bashkis së Shkodrës i dha fünd shqyrtimit dhe votoi definitivisht buxhetin preventiv të kësaj Bashki per vjetin 1937. Tuj këne se në një preventiv permblidhen të gjitha veprimet qe parashifen rrokull një vjetit, veprime të cillat, per sá i perket veçant Bashkive, kanë rrjedhime të hapta në jeten kulturale të vendit, sikursë është per shembull, sbuknrimi i gjytetit, etj. etj. kujtojmë se është një gjá e dobishme t'i paraqesim lexuesave t'onë një permbledhje të zâneve të ndryshme të buxhetit të Bashkis, sidomos per njata qe nuk kanë mujtë m'u ndollë prânë ndër diskutimet publike të Kuvëndit Bashkjak.

Buxheti i Bashkis së Shkodrës per vjetin 1937 perbáhet prej një shumës t' ardhunash së parapáme prej fr. ari 264.905 e prej një shumës së njinjishme së prishunash. Pjesa e t' ardhunave, të cillat zbatohen edhe vertetohen në themel të ligjës perkatëse në fuqí, kujtojmë se nuk paraqet ndoji shkak interesi per publikun shkodranë, prandej nuk po bájme fjalë per të, por po botojmë këtë poshtë pasqyren e zâneve të ndryshme të pjesës të të prishunave.

Kontributi 5% i Arsimit	Fr. ari 13.245.—
Indemnitet msuesve jo vëndas	„ 1.000.—
Kontribut 2% per bonjakët e strehës vorfnore të Kryqit të Ruq	„ 5.325.—
Enti Kombëtar i Turizmit	„ 3.000.—
Sigurime kundra zjermit	„ 100.—
Taksa Shteti	„ 700.—
Per Institutin Malarik	„ 6000.—
Ndimë per Shoqnín e Mprojtjes së Kafshëve	„ 60.—
Ndimë Shoqnís «Vllaznija»	„ 200.—
Rrogë personal, si mbas kuaðrit	„ 46468.80
Shperblime ânëtarësh	„ 960.—
Shpenzime advokati e shpenzime gjyqi	„ 1000.—
Shpenzime Kasnecash	„ 720.—
Shpenzime ekspertash	„ 400.—
Shpenzime pritje e percjellje	„ 1440.—
Udhtime e djeta	„ 500.—
Krëmtime e ceremonina	„ 2000.—
Të blém mobiljesh	„ 800.—
Zjarm e ðritë	„ 400.—
Administrim e mirëmbajtje të pasunís bashkijake	„ 500.—
Qirá tokësh e ndertesash, etj.	„ 900.—
Të ndryshme (landë shkresine, gazeta,	

planë etj.)	„ 2000.—
Rrogë sherbtorësh	„ 1320.—
Nðriçim publik	„ 22.000.—
Kanalizime e mbyllje vijash	„ 17.193.70
Nðertim e mirëmbajtje rrugash e urash	„ 10.000.—
Sherbim pompa ujna etj.	„ 2.500.—
Mjete e vegla zjarmfiksive e mbajtja e tyre	„ 15.200.—
Pastrim e vaditje rrugash	„ 9.960.—
Barna per të vobektë	„ 2.000.—
Transportim të smuets	„ 500.—
Mjekim kafshësh	„ 30.—
Mbajtje e thërtores e plotsimi i godís së sajë	„ 3.200.—
Sistemim kopshte, parqe etj. e pyllzim	„ 3.000.—
Sistemim plazhesh, banjësh, e ndertim banjësh	„ 14.205.—
Bartje e vorrime të ðekunish	„ 1.500.—
Per mbajtjen e bandës	„ 5.700.—
Per mbajtjen e ambulancës	„ 1.860.—
Per mbajtjen e bibliotekës	„ 1.450.—
Mbajtje e nevojtove publike	„ 4.500.—
Mbajtje e mbjellje pëmësh	„ 200.—
Mbajtje e sherbimit të ngarkim-shgar kimit	„ 6.340.—
Per klinikë foshnjore e foshnje të lanna	„ 1.600.—
Ndimë per të vobektë	„ 20.000.—
Per ðepon e gjánave ndezëse	„ 1.740.—
Zyra teknike, personal	„ 2.160.—
Shpronsime tokësh per vorreza e mbajtje të tyre	„ 1.250.—
Fond rezerve	„ 5.000.—
Pagesa ðetyrësh së mrapanbetuna t' arsimit	„ 4.000.—
Ðetyrime kundrejtë Bashkis së Krye gjytetit	„ 177.50
Per ngrehjen e një muzeumi folkloristik	„ 1.000.—
Shpenzime per zgjedhje parlamentare	„ 1.000.—
Subvencion lufteve Park e Adriatik	„ 900.—
Shpronsime	„ 7.200.—
Mbajtje varrosh, autokarrosh etj.	„ 8.000.—

Opunsejt Fr. ari 264.905.—

Tue këne se e përvonëshmjia e jonë është këtë të Shkodër e vetmja tribunë prej kah mûnd të ndihet zangj meitmit botnuer shkodranë, kishim ðishrue me i shpue një analizimit t' imtë kapitujt e ndryshem të shprzimeve të preventivume të Bashkis

së vëndit, por mjerisht vëllimi i së perkohëshmes nuk na e lëjon, prandej do të kufizohemi të bëmë vetem pak komente rreth ndo 'i çashtje së posaçme.

Tuj vrejte zânet e ndryshme të të prishunave, besojmë se kuejdo i bje në sÿ me një herë sasi pa pak teper e vogel qî â caktue në buxhet per ndimë të vobekve. E dijmë mirëfillit se buxheti i Bashkîs âsht shum i ngushtë e se administrata Bashkijake kâ nevojë të shumta e të hapta per të perballue, por n' anë tjetër besojmë se kishte mujtë m'u caktue diçka mâ teper se 7%, në një buxhet 265.000 frankash, per ndimë të vobektësh në një gjydet kù shumica e popullsis âsht perbâ prej së vobektësh. Veçanerisht ishte dashtë caktue një shumë mâ e madhe simjet kûr kriza ekonomike âsht gjithnjë shum e ashper e mjeria kâ ardhë tue u shumue, e na çuditemi si kjo nevojë nuk i âsht shfaqë në tanë rândësin e vet misave të Kuvëndit Bashkijak, por n' anë tjetër shpresojmë se kjo mungesë kâ m' u plotsue në sesjonet e aferme tue u bâ transferime prej fondeve tjera, e sidomos tue u perdorue per ket qellim edhe gjith fondi rezervë.

Bisedime të gjâna u shvilluene në Kuvënd rreth fondit qî në buxhet figuron «kanalizime fr. ari 17.193.70». Kÿ fond ishte caktue fillimish në buxhetin e pregatitun prej Këshillit të Bashkîs per shpronësime, (fondi fr. 7.200.— qî figuron me ket titull në buxhet âsht pëngue per detyrime të mâparëshme) e veçanerisht per të çilunit e një rrugës qî do të lidhi Rugen Washington me Rugen Skanderbeg, prej ndërteset të Postëtelegrafës e drejtë me Rugzen Sumej, rrugë komunikacioni kjo e nevojshme sa s' kâ, pse, si kemi pasë rasë m' e permëndë edhe në Nr. 10 të së perkohëshmes s' onë, ndermjet të rrugëve kryesore Washington e Skanderbeg (e me lagje t' Arrës së Madhe pertej kësajë rrugë) nuk kâ kurrnjë rrugë komunikacioni të drejtë qî të lëjojë trafikun në dy drejtime. Por shumica e ânëtarëve kje mendimit se âsht një veper tjetër mâ me shum rândësi per gjydet se sbukurimi e të çilunit e rrugëve e qî lypet të preferohet: kanalizimi. Kështu kuvëndi u dâ në shumicë e në pakicë, tue mbajtë se e cilla thezin e vet; këjo e mrâmja atë të shpronsimeve në vend të kanalizimit. Mbî këtë Kryetari i Bashkîs, Z. Zejnel Prodanit, tue dashtë me pajtue dy pikëpamjet e ndryshme, e tue marrë para sÿshë se kanalizimi i gjydetit âsht një veper botore me rândësi qî kerkon mjete të mdhaja, çfaqî mendimin qî t' i bâhet një apel Qeveris Mbretnore per akordimin e një huaje per t' u perdorue vetem per ndertim të kanalizimit, e në rasë se të xjerrunit e kësajë huâ âsht i pâ-mundun, të zbatohet vetem per vepren e kanalizimit i gjith plani pësviejçar, tue fillue prej vjetës 1938, plan të cilin âsht e detyrueme t'a bâjë çë do Bashkî sikurse urdhnon ligja relative. Tash pritët perfundimi qî do të

marrë çashtja si mbas pergjegjet të Qeveris se cillës i perket vendimi mbî thezat e ndryshme qî janë çfaqë, e na nuk kemi tjetër veçse të çfaqim urimet t' ora qî huaja e kerkueme t' akordohet, në të cillen rasë çashtja rândësiplote e kanalizimit kâ me mujtë m'u zgjdhë një herë e mirë, edhe kështu fondi i caktuem në buxhet të simjetshem per kanalizim kâ me mujtë m'u perdorë per shpronsime e të çiluna rrugësh. Pse, sado e rândësishtme qî âsht çashtja e kanalizimit, edhe sbukurimi i gjydetit nuk mund të lëhet mbas doret per një kohë aq të gjatë sâ kishte me lypë të mbledhunit e fondeve të mdhaja, qî duhen per kanalizim, kaq të mdhaja sâ, me fondet e caktueme në buxhet të simjetshem nuk kishte memujtë as me ju dhanë fillim punës, pse plani i pregatitun prej Ing. Magionit, qî kâ Bashkija, parashef vetem kanalizimin e kullimit t' ujnave, n' sâ aj qî mâ fort intereson gjydetin âsht i pergjithshmi, tuj pershi edhe nevojtoret e gjerizet, per çka lypet një pregatitje teknike e gjatë edhe e kushtlueshme.

Një veper me shum rândësi per kulturen e etnografîn t' onë komtare u votue prej Kuvëndit mbas inicjativës personale të Kryetarit Z. Zejnel Prodanit, të cillit i shfaqim me gjith zëmer pelqimin t' onë mâ entuzjast. Kjo veper âsht të ngrehunit e një Museumi folkloristik të kostumeve kombëtare të krahinës së Shkoders. Kostumet kombëtare, prej rrymës së kohëve, kanë nisë kû m' u bastardhue, kû m' u shdukë fare, e s' kâ dyshim se në një kohë pak a shum të gjatë kanë me ardhë tue u shdukë per gjith ditë e mâ teper. Prandej të ruejtunit e tyne per historin âsht një detyrë e madhe per brëznin t' onë, e të ngrehunit e museumit t' idëuem prej Z. Prodanit i pergjegjet plotsisht qellimit. Nonse fondi i caktuem per këtë âsht jo i madh, pûna kryesore âsht me fillue, pse e gjith pûna s' mund të kryhet per një herë, por duhet të vijojë edhe me fonde të caktueme ndër ushtrime tjera financjare. Vepra e Z. Prodanit na difton në mëndyren mâ shembullore se, per me bâ punë në çë do pikëpamje të nevojshme per dobî t' Atdehut, nuk janë gjithmone të domosdoshme mjete të mdhaja, por janë të domosdoshme inicjativa, vullnesa, e sidomos qindresa në punë. Na shqyptarët kemi një të keqe, qî mungesë të marnës, qî pretendojmë o me krye punë të mdhaja me shpejtsi, osë mos me ja bërë aspak. Per kurrnjë na, qî kemi per devizë: *Gutta cavat lapidem, non vi sed saepe cadendo*, qirka shpen gurin jo me forcë, por tue râ shpesh mbetë në jemi mendimit se, aq mâ teper mbas na mungojnë mjete të mdhaja, punët e mdhaja kryhen vetem tue quorue pâ u meritë kurr në të personit e punës e të vogla, pse edhe shum punë të vogla bâjnë një të madhe. — Shpresojme se në të ngrehunit e museumit folkloristik kâ m' u procedue me kritere shkencore e tue u thirrë per ket qe-

Ilim njerz kompetenta; është nevoja të mbliðhen jo vetem kostumet kombëtare të soçme, por edhe ato që janë shdukë, por që mund të rindertohen o prej fotografive që mund të kerkohen sidomos në atelier-et e moçme „Marubbi“ e „Idromeno“ ose prej mamëndes të personave të moçme; kostume sikur janë për shembull: fistani, dallama, guberja, rraxha. (kjo e mrâmja kostumi i gráve katolike të Shkodrës para se të hite në perðorim brendaveku) etj. etj. që janë kë në një kohë pak a shumë të parakalueme. Na soð e kjàjm errsin e plotë në të cillen gjindemi për kostumet shqiptare të shekujve të kaluem, duhet që ket gjà mos t' a thonë sternipat t' onë për në që jetojmë në të njizettin shekull. Urojmë që shembulli i kyetarit të Bashkís së Shkodrës të ndiqet edhe prej atyne të Bashkive tjera, që kështu mbrenda një kohet të kemi një museum të plotë të kostumeve shqiptare të të gjitha krahinave.

Nji veper tjeter me shumë rëndësi për sbukurimin e perparimin e gjytetit t'onë i u propozue Kuvendit prej Kryetarit të Bashkís, por, mjerisht Kuvendi nuk e mori para sýshë edhe e rrefuzoi pá tjeter. Flasim për të ngrehurit e një tregut (merkatos) në fushen brí parkut Zog I. Si mbas projektit të bàmë, në ket treg do të mliðheshin të gjith mish—, peshk —, barishte — e pëmëshitësat e gjytetit, gjà kjo që perveç se do të na bite një dobí të madhe në pikëpamje hygienike (kúr të marrim para sýsh at varg kolibash të gjysërrenueme kú bàhet soð tregtija e atyne gjànavë), do t'i nepte gjytetit t'onë edhe një hije vertë moderne, e për mà teper aj treg do t' ishte i pajosun edhe me një akullnaje të vogel për të ruejtunit e sênðeve që prishen, shka, posë që kishte kë në një dobí e prekëshme për shitësat, kishte kë në një dobí e gjallë edhe për popull i cilli kishte mujtë me i pasë në mëndyrë të vazhdueshme shumë gjàna ushqimore, si peshkun, disá barishte etj., që soð shpesh nuk mùnd t' i kët veçse me intervale kohet. Prandej nuk mundena mos të çfaqim çudin t' onë mà të madhe që një veper kaq e gjallë për interesen e gjytetit nuk u pranue aspak prej ànëtarëve të kuvendit. Me shka ðuket, shkaku i mospranimit është kë në interesa personale e disa pronarëve të ðugájëve, por si mundet një interesë egoistike m' u bà shkak për ndalimin e një vepers dobije së pergjithëshme? Posë që edhe ðamtimit t' atyne pronarëve kishte mujtë me i u kerkue mëndyra se si m' u marrë në biseðim. Në kjoftë se na ðona me shkue me aso mëndimesh e paragjykimesh, na duhet pá tjeter t' apim ðorëhjekje prej çdo pretendimit gjytetnije e perparimi. — Për na nuk ðona m' e lshue shpresen se çashtja e të ngrehurit të tregut nuk ká me u lánë me rá poshtë, por ká m' u marrë perfundimisht në biseðim në të paren rasë që të jët e mundun.

Në [fondin prej frank ari 14.205. — që figuron në buxhet me titull « Sistemim plazhesh, bânjesh, e ndertim bânjesh » është e pershíme edhe shuma plotsuese për ndertimin e bânjës publike që është tue u ngrehë. Edhë kjo veper meriton lavðin, mà të plotë kúr të mëndohet se një gjytet si Shkodra, me një popullsi gaði 30.000 frymësh që jetojnë në Europë e në të njizettin shekull, nuk e ká endë një bânjë publike! Nji ðobí të madhe ká me pasë populli prej sojë, sidomos mbasi, sikur u informueme, klasët e vobekta kanë me mujtë m' e perðorue gratis ose gaði-gratis..

Mà në fûnd dy fjalë edhe për Bibljotekë për të cillen në buxhet shofim të caktuem e një shumë prej fr. ari 1450. — Nuk jemi në gjëndje të ðijm sá merr në ket shumë pjesa e shpenzimeve t' administratës e sá ajo për të blém librash. Për ðijm vetem se ashtu si është bibljoteka e Bashkís nnk i pergjegjet qellimit të një bibljotekës, por ká nevojë m' u plotsue me vepra shkencore, vepra konsultacioni e gjithfarë veprash së dobishme në çdo pikëpamje për kulturen e popullit, kështu që sala e bibljotekës të jët një voter studjuesash e intelektualsh, e jo një mbledhje të pá-punësh që shkojnë aty sá me kalue kohen. Soð edhe të blémit e librave nuk paraqet një vshtirësi të madhe për një Ent publik si Bashkija, mbsi, për efekt të të ramit të valutave, librat në Europë mund të merren lír, me skont nder çmime e me pagesë me kiste. Për të zgjedhunit e tyne lypë një mbikqyrje e një kujdes të posaçem prej auktoritetit Bashkijak tue u thirrë për ket qellim njerz me ndergjegje e kompetencë, për mos me lánë me kalue vepra të ðamshme për moralin publik e për edukaten e popullit, (për shka ndoshta librat që sot gjinden në Bibljotekë kanë nevojë shqyrtimi e pastrimi) tue ju konformue kështu në ket pikë plotsisht frymës së ligjës që ká elaborue Qeverija Mretnore për ket qellim e që gjindet në pregatitje e sipër pranë Këshillit të Shtetit, frymë kjo lartsisht e lavdueshme e që meriton mirënjoftjen e të gjithë Kombit, por për të cillen kemi me pasë rasë me të kúr të shpallet në formen e vet të kryeme.

Perfundojm tuj i paraqite pergjimet t' ona Kryetarit të Bashkís për veprat tija të kryeme e e projektueme, e mà teper për atij Qeveris Mretnore që në personen e Z. Zënel Prodanit ká dashtë me i falë Shkodrës një Kryetar Bashkije të pajosun me aktivitet, iniciativë e shpërperimi, për të cillin perparim Shkodra ká nevojë e nevojë të madhe.

Nji ðeprim i lavdueshëm Bashkís. — Nder këto ditë Bashkija këtushme shpalli ðeklaraten që vijon:

MBREINJA SHQIPTARE
BASHKIJË E SHKODRËS

DEKLARATË

Me gjithë këto Bashkí ka dy mamije me diplomë,

e me gjith qí nji perqindje shum e madha e qytetarve (gaði 90%), tue u konsiderue si jo në gjendje të mirë ekonomike, janë perjashtue nga pagesa e shperblimit të mamís, fatëkeqsisht, po shohim se má të shumtat e lindjeve po bâhen pá asistencen e mamive tue xânë vëndin e tyne disa plaka të lagjeve të vetëqujtuna si t' afta per pritjen e fëmijve.

Guximi i këtyne plakave tue e reklamue vedin t' aftë per nji pûnë aq delikate si ç' është ajo e mamís, gjâ qí mund të perfitohevetetëm me shkollë, formon nji faj nga ato qí i ndeshkon ligja rreptësisht.

Pergjegjësija ligjore në ket-rasë rândon dhe mbi kryetarët e familjeve qí tolerojnë të përzihen në pûnen e lindjes plaka qí nuk kanë páam as ðeren e shkollës.

Kjo Bashkí tue kënë e informueme, me hidhni-min má të madh, se nji pjesë e madhe e vdekjeve të fëmijve të porsalindun shkaktohet prej shperðorimeve qí bâjnë plakat në fjalë, disponon sa vijon këtë má poshtë:

a) Këtej e tutje të gjitha lindjet duhet të bâhen në prezencen e mamive të Bashkís ose t' atyne të lëjueme prej Drejtorís së Pergj. të Shëndetsís, qoftë ðiten ose naten të ndodhi lindja.

b) Si ç' u theksue edhe má sipër sherbimi i mamís për gjith ata të cilët të shtryðhun nga krizi ekonomik qí ká pushtue vëndin t' onë, nuk janë në gjendje me pague, është gratis, ð. m. th. pá pare, bilë dhe barnat i jep Bashkija.

c) Mamit, si mas porosis të kësaj Kryesije, per të gjith fëmijt qí ðo të lindën mbas soðit n' asistencen e tyne, kanë me u lëshue prindëve nga nji shkresë qí verteton lindjen nen shikimin e tyne. Kjo shkresë apo deklaraté të themi ka me i u sjellun nëpunsit të gjendjes civile kuer ðo të kërkohët rregjistrimi i fëmís.

ç) Ata qí nuk ðo t' i shtrohen këtij rregulli, e ðo të bâhen lindjent pá thirrun mamín e Bashkís, tue u konsiderue si kundravajtës t' urdhnit, ðo të gjobiten pámeshrirësisht.

Kryeplegt janë të ngarkuem me shperðamjen e kopjeve të shtypuna të kësaj deklaraté në setcilen familje qí banon në lagjen e tyne.

Shkodër, me 31 Dhetuer 1936.

Kryetar' i Bashkís
Zejnel Prodani

Pergzohemi shum per ket veper shum të dobishme të Bashkís qí shpresojmë se ká me gjetë ndjekjen má të plotë prej ânes s'qytetarëve, veper qí xên nji vënd me shum rândësi në kuadrin e politikës demografike per të cillen po flasim në nji pjesë tjeter të së perkohëshmes.

Konçerti Tefta Tashko—Lola Aleksí.—Konçerti qí dý hartistet e mirënjoftme shqyptare, soprano Tefta Tashko e pianistja Lola Aleksí dhane në

mbramjen e të prendes të 11 dhetorit në lokalín « kino-theater « Rozafat, » është shka má të kandëshem i është paraqitë rasa me shijue publiku muzikofil shkodranë. E me të vertetë publiku rrâni i shumtë. Lozhet e « Rozafatit » kjene të stermbushuna me zoja, zøjusha e zotní amatora të hartit muzikuer.

Dý interpretueset e konçertit nuk kanë nevojë per paraqitje. Të korrunit vashdimisht të triumfeve i kanë bâ populllore e personat nder má raprezentative të muzikës.

Teftës, kangtares s'ambel, publiku i çfaqí gjith simpatín e vet qí e shprehi me dhurim tuba lulesh e me duer trokitje të parreshtuna qí, si para ashtú mbas ekzekutimit të pjesve muzikore, nuk i kursei. Me të vertetë Tefta, të cillen natyra e begati me vetina të rralla zanore, është per t' u admirue jo vetem per zanin e ambel e të kandëshem të vetin, per cercerimet (gorgheggi) mjeshtrore, por edhe per interpretimin inteligjent të pjesëve.

Pjesa má ekspresive kje « Tristesse » e Chopin-it, të cillen kangëtarja tue e këndue me nji ftyrë të pervajshme, tregoi se kishte nji shpírt qí ndíto e qí aq mjeshttrisht dite me hî në mende e në ndjesinat e krijuesit të melodís së bukur. Jo me má pak ekspresion ajo ekzekutoi « l' aria della follia » të Lucia di Lammermoor, dramí me të cillin Donizetti la gjurmen má të kthelltë n'udhen e lumnis.

Pjanistja Lola Aleksí u tregue nji përcjellëse shum e aftë e e dejë per nji hartiste të tillë. Me gjith se prej nji pjanos të vjeter nuk mund të dalin ato tingllime të persosuna qí reshí i nji muziktares së léme e të shkollueme me të drejtë kerkon, me gjith ket meritimet e marta të pjanistes, e cilla ekzekutoi copat muzikore me ndjesí e zhder-vjellsí të çuditshme, mblutur qído të mbetë të vegles.

Shka të thomi per program?

Muzika pergjithësisht ishte zgjedhun me shije prej veprave klasike të muziktarëve me famë botnore, si Mozart, Strauss, Puccini, Bizet, Schubert e tjerë, ndërmjet copave muzikore të cillve figuret edhe ndo 'i kësaj popullore shqype e ndo 'i pjesë copete.

Të shtínit, po në nji program muzike klasike edhe të copave muzike të lét, kjoshin kto edhe të bukur, në duket se « non erit hic locus ». Nder programe të koncerteve të vendeve të hueja, të njohuna per kultur të naltë muzikore, kurr nuk ke per të pá per brí të ndo 'i melodís, per she-mbull, si Beethoveni-t, të Vagner-it, të Verdi-t

ose të Rossini-t edhe ndo 'i *bayerisches volkslied* ose *canzonetta napolitana*, me gjith se edhe kto të fundit, n' at llojin e vet, janë mjaft të kandshme. Por «si është vendi bëhet kuvendi» mundet me thanë hartuesi i programit. «Me këne se shumica — mund të vazhdojë ai — nuk ká mrrijt endë n' at nivel kulture muzikore sá me shijue vetem muzikë klasike, jém kenë të detyruem me perzi edhe ndo 'i copë muzikë të lét, e veçanerisht ndo 'i kangë popullore shqype, per me mujtë kshtu kto me kenë perçapun e shijue prej një shumicës má të madhe të publikut». E vertetë, mund t' i pergjegjim na atí, por na kemi edhe një fjalë popullore tjeter qi thotë: «mishi të piqet e heli mos të digjet». Per të mujtë me mbajtë largsín e duhun ndermjet dy llojeve muzike, nder koncertet e ndryshme qi dy hartistet kanë dhanë neper Shqypní, ishte mujtë disá koncerte me i á dedikue vetun muzikës klasike e disá koncerte tjera vetem muzikës së lét, tue pershi mrendë edhe kangët popullore shqype (të cillat

meritojnë kujdesimin má të madh mbasi janë e vetmja muzikë kombtare) tue kondendue në ket mëndyrë të gjitha klasët kulturore të popullit.

Porse dy hartistet kanë dashtë suksesin e suksesin e fituene.

Fjalë lavdimi meriton edhe organixatori i ktij koncerti Zot Sotir Kozmo, émni i të cillit tashma ká shkapereye muret e Korçës, e i cilli i dha rasë publikut muzikdashës së Shkodres me kalue dy orë të bukra defrimi muzikuer. (Nes)

Mbarimi i afatit të kontratës të ndriçimit elektrik. — Informohemi se, para disá ditëve, Bashkija e Shkoders lajmoj Soqnín „Sesa“ konçesjonare e ndriçimit elektrik të gjytet, në bazë të kontratës në fuqí, per skadimin e kësaj kontratë me daten 28 Fruer 1937.

Ësht per t' u shpresue se në rasen e shpejtë të lidhjes të kontratës së ré, dishiret e shkodranve per një çmim të korrentit elektrik má t' ultë, baras me atë të gjyeteve tjera, kanë per të gjetë perfundimin e merituem.

Nieri qi s' shifej

14) **roman i Jules Verne-s**

— Naten e mirë!...

— Naten e mirë, zojushë!...

N' e nesre paraðite Markun e gjeta të zanun me punë. M' u duk se kishte këthye në qetësin e zakonshme e e laçë vetun.

Un veç, per me i a hjekë vedit tanë dyshimet e kujdeset e per me pasë sigurín se Guljelm Storitz-i nuk kishte këthye në Ragz, shkova te Komanda e Policís.

Pveta zotní Stepark-un, pranë të cillit kjeçë qitë me t' herë, a kishte ndo 'i fjalë të ré.

— Kurnji, zotní Vidal — më pergjegji — të jeni të sigurtë se ai miku i jonë nuk është pá má në ket gjytet.

— A është gjithnji në Spremberg?

— Mund të ju siguroj se tash kater dit aty është këne.

— A keni pasë ndo 'i lajm prej andej?

— Po, kemi pasë prej një të derguemit të policis german, qi e verteton punen,

— Këjo punë po m' a vën zëmren fášh.

— Por mue më vjen keq, zotní Vidal! Atij dreq nierit — se ai s' është tjeter veç dreq — duket se

nuk i k' ande me kalue kufinin.

— Má mirë, zotní Stepark.

— Má mirë per ju, por une, si polic qi jam, kishem pasë ande me i a njitë njisherë doren e me e shí ndermjet kater mureve! Por kushedi nëoshta má vonë...

— Po, po, má vonë mbas martesat gjithçka të duesh, zotní Stepark.

E u dava prej si tue i u folun nderës.

N' oren kater mbasðite ishín të gjith të mbledhun në pallat të Roderich-ejve. Dy karroca ishín gati tue pritë në rrugen e qeli: njëta per Miren, t' án e sajë, t' amene m' mik të shís, gjytari Neuman; tjetra per Markun, kapidani Haralan, një koleg të tij, toger Armgard, e tjetër. Zotni Neuman e kapidani Haralan ishín shímitarët e nuses, toger Armgard-t e un, dishímitarët e Markut.

Nusja e ré ishte veshë me një petk fort të çmue-shem e me shí zotja Roderich me një petk krejt të fieshtë. Doktori e gjytari, si ém vllá e un, me një petk të krejteve të mëdhaja e ashtu edhe dy oficjera.

(Vijon)

STUDIME GJUHË.

(Vijim prej numrit 12).

Ideari-ja, ëmen i shkerrnuet, ideja më e kullueta, më e narta, (1) më e araknuemja e së mirës e e bukuris. *Nieriu pa ideari nuk munt t'jët kurr hartar i vertetë; kerkon fitime së hollash e pra i huqë idearija.* — *A ka idearija më të madhe se me bën fli vetvedin per shëlbim t'atdheut?* — *A ka ideari më të bukur se me dashtë shoqin si vetvedin?* — *Fëmijt e vogjel, kërthijt, duhen aq fort, pse vehtetojnë idearin e thjeshtesis, të mitunis e të pafajnis.* — *Hartarët pergjithsisht e poetët veçanerisht ushqehen me ideari, tue qitë mbas shpine sendertin e vertetë, të shumtën e herës, per mos me thanë gjithmonë, t' idhët.*

Idearisht, adverb; në sesí (2) ideare, në trajtë ideare, në saji (3) ideare. *Nji hartar i vertetë vepron e ergon (4) idearisht.* — *Nieriu vetdijes punon idearisht: i kryen detyrët e veta, i byrë (5) perli met e veta idearisht pa qellime parmësh e fitimesh së landerta, por drejtë kah idearija e vertetë.*

Idearue(me), verb; me perpunue nji send per t' a permiresue, per t' a hijeshue, per t' a araknuë deri n'ideari. *Disa perlatarë kinsë me e idearue naty rën e perçudnojnë, don me thanë perlatarë të kerlijtë, pse u huqë idearija.* — *Hartarët e sidomos poetët per t' a idearue teper gruen, shumë herë na çfaqin nji grue t'idearueme, qi nuk qën ton kund.* Prej kësaj verbi rrjedhton ëmni:

Idearim-i, skáj filozofije, shestë (6) filozofije qi ngjef e e mban idén si fill njohunish e fill qënmenije, tue i ramun ndesh sendertis së jashtme, *Idearimi i Platonit.* — *Ndër harte, të perpjekun, të krâmun (7) per të mnefë më teper bukurin ideare*

se të sendertën. Nga nji herë perðoret ky skáj ironisht per të tekllye, (8) si: *Me i nemtue (9) njerst si të gjith të ndershem don me thanë me u mashtrua prej së tepri idearimi.* — *Idearimtar*, aq qi mnefë idearimin: *Nieri idearimtar*, aq qi miret me idearim, qi perpiqet me ideari. Do të kishim mandej ëmnin tjetër,

Idearesë-a, qi do të na ipte nji veshtesë tjetër, çka është idearue, gjâja e idearueme, sendi i idearuem, kurse ëmni *idearim* tregon ergun e verbit *me idearue*. *Tue u krâmun teper mbas idearimesh disa idearimtarë të kalarueme (10) na kanë sajue idearesa, qi s' i perkojnë aspak të vertetës.*

Ideue(me), verb krejt i rregullt: *un ideoj, ti ideon, ay ideon, na ideojmë, ju ideoni, ata (ato) ideojnë; un ideojshem, un ideova; ideò, mos ideò, ideoni mos ideoni, ideom, mos m'ideò; ideomni, mos m'ideoni, ideoma, mos m'a ideò; ideomni, mos m'a ideoni; ideò, mos i ideò; ideoja (per eufoni në vend qi me shkruë e me shqyptue *ideoia*) mos i a ideò; ideojani, mos i a ideoni, et. et. me sendergjue e me zhvillue idén e njaj sendi; me trillue, me hartue, me diktue. *Jam nga ideoj, jam tue ideue, nji lojë të bukur per t'u mahitë me nji shok t'ëmin.* Prej kësaj verbi rrjedhetojnë *ideues, ideim, ideësë, i ideuem, ideimtar.**

Ideologi-ja, ëmen: pjesë e filosofis, qi miret me studime e rmime t' idévet. E pra *ideologj e të rivet* s' ka kurr farë veshtesë, por don thanë *idearija e të rivet.*

M. L.

P. S. Zhvillime të skajeve të rralla.

1) *Nartë(i)*, pershtues; i kulluet, i dliret (Në Zadrimë thohet *grue narane* per e paster).

2) *Sest-ja*, ëmen; mënyrë, trajtë, saji.

3) *Saji-ja*, shikjo *sesi*.

4) *Erg-u*, ëmen; caktim me mend per të veprue, per të punue; livrim i fortë i vullnetit per të punue e veprue. *Neper nji erg të vullnetit Hyu krijou, hartou, rruzuljimin.* — *Qeshë rë më nji ngasë të fortë per t' u koritë e mbarue, por me nji erg të fuqishem të vullnetit e mujta rrezikun e shpetova.* Me nji erg ndigjese fitova dashurin e eprorvet.

4) *Ergue(me)*, verb; me i dhanë vedit shkas e turr per të punue e veprue. *Akcilli ergon si nieri i mendshem.* — *Nieriu ergues kryen e byrë punë të mdhaja.* — *Ergit e ktij nieriu janë të çmueshme.*

5) *Byrë(me)*, verb; me krye, me mbarue.

6) *Shestë-a*, ëmen; rregull, rend, kuer punimi: *me punue me shestë*, d.m.th. me rregull, mbas njaj rendi e kori. Perfytirisht tue i a zgjanue veshtesën: *Shesta diellore*, dielli me planeta të vet,

qi rrokullohen rreth boshtit e perijherë rrotullohen vrandull diellit, tue mnefun prore të njatat rregull, rende e kore. Greqisht *systemë*.

7) *Krâmun(m'u)*, verb; me i perpjekun per të kryem e të byrun së njaj pune.

8) *Tekllye(me)*, verb; me qertue këndin per gâdhe të bame me fjalë të forta *me deshtë me tekllye nji idër më të mirë nga nës, pse gabon vrandë; e tekllye me zotër të plasët.*

9) *Nemtue(me)*, verb; me i bajtë, me kujtue nji punë per të vertetë, per të pranuem per të vendue me, per të caktueme kshut qi perj soje me njerre permneta rrjedhtina e plergesa (italisht: *conseguenze, derivazioni* q' tti; frëngisht: *conséquences, derivations, effets* e greqisht: *hypothésë*), *Nemtò sikur ay lajm t' ishte i vertetë, bota do të ndryshojsh idë.* — *Bota e vjeter e nemtonte dhén e sender të t' u dlimit e dielli e yjt e tjerë rrotulloheshin rreth saj.* — *Nemtmet na bëjnë me humbun sendertin e punvet per të na fajn me botën e andrravet, në botën e pasendert.*

10) *Kalarueme*, verb; me dalë, me kalue pertej kufinit. *Mos i kalarueme qet e urtis.*

N U M R I.

Çdo numer është një send i posaçëm. Tri arra. Kjarazi i shofim para nesh, pa i njehë një, dy, tri. Gjasht arra. Edhe për këtë sasi s'kena nevojë me i njehë. Njizetepesë arra. Kto syni i jonë nuk i përfshin më; askush nuk mund të na thonë, sa janë, pa i njehë. Me gjithë këtë mundëna me bënë një idë për këtë numer, b. fj. sa peshojnë, sa vënd nxanë, sa kohë shkon me i njehë etj. Por një milion? A mund të na thonë ndonjë prej këndojësve me një herë, sa vënd nxanë një milion arra, ose sa thasë a po kamjona mbushen me një milion kokrra rënë? 1)

Pra disa numra na japin një kuptim të kjaritë të sasis, që përfaqsojnë, kurse disa tjerë na çojnë ndër shuma, të cillat mëndja e jonë nuk i përfshin. Ku është tash kufiri i përfshimit? Ksajë pvetje nuk mund t'i përgjigjemi kollaj. Dikush mund të thonë, se kufiri formohet prej atyne numrave, të cillët përfytyrojnë sasina, që mëndja e jonë pa tjetër i kapë; tjetër kush mund t'a caktojë kufirin më andej ose më këndej, por për shumicën e njerzvet me shkollë kufiri i vrejtiës mund të jenë një mijë. Deri 1000 mund të njehim lehtëazi. Po të shprehim për shembull në çdo sekondë një numer, kena me rrrijtë mbas 17 deqikash në numrin 1000, kurse për me rrrijtë në 10000 na duhen tri orë, dhe për me mbushë një milion, na duhen njimndetë ditë e gjysë. Po të dojshim me plotsue një miliard, na duhet me njehë pa prâ triidhet e dy vjet rresht.

Prandëj po marrim numrin 1000 si kufi i lehtë-kuptimit, mbasi deri n'at numer mund të njehim pa tjetër; një mij Lek ose një mij ushtarë janë mëndime të cillat punojmë lehtëazi.

Tash po e përcjellim këtë numer një herë në natyrë.

Kena 1000 m (10^3) ose 1 km, pra një largsi, që mundëna kollajsisht me marrë me mënd; për me e tejpershkue p. sh. na duhet një e katert orë.

Një mij herë më e madhe, d. m. th. një milion meter (10^6) ose 1000 km është largësia e Tiranës prej Vjenës ose Berlinit prej Belgradit.

Tash po e shumojmë këtë largsi prap me 1000. Dalin $1000 \times 1000 \times 1000$ m (10^9) ose një milion kilometra. Për kto toka e jonë është tepër e vogël, bile as largësia e hanës prej tokës nuk mjafton, pse është vetëm e treta pjesë e kësaj numrit, kurse diametri i diellit me 1,4 milion kilometra është pak më i madh.

Edhe 1000 herë më e madhe, një miliard kilometra (10^{12} m.). Tash jena në sistemin dielluer. Largë-

sija Diellë — Saturn është 1,42 miliard kilometra, Diellë — Giove 0,77 miliard kilometra dhe Diellë — Tokë 0,13 miliard kilometra.

Prap 1000 herë më e madhe, një biljon kilometra (10^{15} m.). Tash jena jashta sistemit dielluer, por nuk kemi mrrijtë ende ndër hyjt ngulsa (stelle fisse, Fixsterne), jena në boshpi. Ky numer i afrohet njisis, me të cillen matet n'astronomi largësia, d. m. th. i afrohet vjetit drituer. Një vjetë dritë është baras me 9,5 biljon kilometra.

Prap 1000 herë më e madhe. Një mij biljon kilometra (10^{18} m.). Tash jena ndërmjet hyjvet ngulës, por gjithmonë ndër kufit e ashtu të quejtunit sistemit hyllsuer vënduer (lokal).

Prap 1000 herë më e madhe, një triljon kilometra (10^{21}). Tash jena jashta sistemit hyllsuer vënduer, dhe jena afer disa mjegullash spirale ose grumbuj hyjesh. Një prej kësaj mjegullave «Andromeda» p. sh. llogaritet me 5 triljon kilometra. Më gjatë nuk mund të shofim me veglat t'ona këqyrse.

Së mbramt po bajmë kçimin e fundit dhe mrrijmë në 1000 trijon kilometra (10^{24} m.), ndër hyjt më të largtët dhe ndër numra, të cillët mbas Einstein-it formojnë kufirin e universum-it.

Prej kësaj numrit të pakuptueshem për mënden t'onë kthejmë tash ndër masat e zakonshme, tue zbritë prej 10^{24} m njizetekater potencia, dhe me një herë jena n'oden t'onë.

Tash po bajmë të kunderten dhe e voglojmë metrin.

Në fillim kemi, tue voglue masen t'onë 1000 herë, të mjeten pjesë të metrit, d.m.th. 1 mm, masë të cillen shumë kush e kujton më të vogël se sa është, pse kur i mungon b. fj. njanës kambë të një karigës një milimeter, ajo lot fort.

Prap 1000 herë më e vogël, e njimta pjesë e një milimetrit, një mikron. Sa është kjo masë në jetën praktike? Një fletë letre? Jo, kjo është 100 herë më e trashë, është një e dhjetë e milimetrit. Një e tija e milimetrit është p. sh. kufiri i madhsis që mundëna me pa në mikroskop, ose kufiri me të cillin mund të punohet në mekanikë. Përveç kësaj, kjo masë i afrohet tallazeve të dritës. Në një të mjeten e milimetrit hyjnë $1 \frac{1}{2}$ tallaze dritë të kuqe ose $2 \frac{1}{2}$ tallaze dritë bojë vjollcë.

Prap 1000 herë më e vogël, një e miljonta pjesë e milimetrit ose një milimikron. Tash jena në mbretin e atomvet. Molekulet e mëdhaja mund të mrrijnë në këtë madhsis. Prej tallazeve të kemi rrezet Roentgen, që kanë këtë gjatësi.

1) Për këtë sasi ranë mjafton një shtroçë e vogël.

Prap 1000 herë mâ e vogel. Tash kena kalue atomët që duken si vigane në barasim me këtë madhësi. Vetem nder tallaze gjejmë një gjatësi, që i pershtatet kësaj madhësie, ajo e rrezet gamma radioaktive.

Prap 1000 herë mâ e vogel, një e, biljonta pjesë e milimetrit. Këtë gjatësi e kanë tallazet e rrezet kosmike, dhe është madhësia mâ e vogëla. që njihet me siguri në natyrë. Thohet se edhe diametri i elektronit i afrohet kësaj madhësie.

Prap 1000 herë mâ e vogel, e miljonta pjesë e milimetrit. Ktu jena në kufi të realitetit fizikal, ktu llanda zhduket, kalon prej materjës në kurrigjâ.

Një kcm 18 potencash mâ nalt dhe prap jena n' oden t' onë.

Pra ndermjet një voglimi dhe një madhësie, të cillat na me mendën t' onë nuk i kuptojmë as nuk mundëna me i mendue, gjindet bota e jonë.

Hellmuth Bertram

LULES

*E lodhun tash, ne t'mramet ditt harrue
O lule u veshke, e bore at nÿyre t'bukur,
Me dhimesh, e nuk due mâ me t'shikjue
Pse jeten mâ s'e kë, s'kë mâ me u dukun.*

*Por po o lule e hieshme, t' kujtoj perherë
Në njomsin t' ânde kûr porsâ shperthÿe,
Me gzim kah ti drejtue mânde gjithherë
Bri tejet ândrojshe, gjëjshe knaqë n' tÿe.*

*Te falem o lule a mos kthen persri!
Gjetht kujtim i lën pse n' t' kândshmen prenverë,
Tjeter kâ me lulzue me gzue liri
Si ti dikuer n' at vend ushqyes perherë.*

*Por ti vet' o lule mâ s' kë m' u pâ
Me t' zdukun t' and s' kâ me këne mâ njisim,
Kurr s' do t' harroj — kam me t' kujtue pâ dâ
O Lule e kândshme qi tash jë n' pushim.*

RITA

KUMBONA DHEUT

(CLASIO L.)

*Një zanatli goditi
Prej dheut të madhe 'i kumbonë,
E qi te tanë katundi
Të rrëhei me sÿ t' u e pâ,
Bojen njashitë i a vûni,
Kumbonës prej brunxit, krejt me i a përgjâ.*

*E sÿt i a ngulen të madhes kësaj kumbonë,
Si peshë u çue katundi,
M' e pâ e m' e ndije ç't'fortë do të këtë jehonë,
Si të lonte rrumi.*

*Por shka me ndij!
Era me flater të veten në rrum tue ndeshë,
I dha një të lët shkrepti,
E aq çudshem zâni i dheut tinglloi n' ajri,
Sa bâni të tanë me qeshë;
Fort mirë t' u kujtue të ngratit,
Se rrëjton kishin mbetë permrenda batit.*

*Shpesh është e rrëjshme duka!
Në do nierin m' e njoftë mirë,
Lene me ligjerue:
Kush flet hirë e pa hirë,
Jo brunxit, por është dheut per t' u kujtue.*

D. Aleksander Sirdani

Lulja e shkretë i thote...

(VICTOR HUGO)

*I thote flutrës boj-qiell lulja e shkretë
— Deh mos shkò!
Kqyr sâ n' a ndryshojn fatet. Ktu rrij qetë,
Mos kalò!*

*Me gjith kle prep na jem miq, njerz nuk kemi,
Lerg sish rrim,
Na jem njisoj, e thon' se na sakt jemë
T' dy një bimë!*

*Por vaj! Era t' tret; toka s' m' nep letsim,
Fat mizues!
Flutrim t' and shum dishroi me i ðhan' gzim
Krejt qulluer.*

*Ti shkon shum lerg! N' per lule t' pa-kufi
Lshon flutrimin,
M' e pa në ket vend veten une rri
Ktu prendimin.*

*Ti ik', mânde vjen prep: mânde shkon si erë
N' per asim,
Per sepieten ði ti m' gien perherë
Ne vajtim.*

*O në ðashtë ngiasë, o mbretëshë, e jon' ðashtnija
Fort e kândëshme,
M' e krah' t' t' ti vetë, o merr far' t' e mija
Aq t' erândëshme*

LUVI

Këshilli i mjekut

PER NANAT E REJA

Rregjim i ushqimit per fmí prej 18 muejsh e deri në 2 vjet. — Tue hanger vjen andja e haes e qe se Bebja, qi tash ká mbushë një vjetë e gjysë, t' a difton se don mâ teper... Edhe ká arsye. E me gjith njat roje e masë qi e lypë puna, ké per të ndjekë ket rregjim :

N' oren 7 : gjellë të zieme ase kakao të hollë e të zieme mirë.

N' oren 10 : tamel.

Në mjesditë : një voe ase një krah zogu pule, e mbas si një kokerr pemë të zieme.

N' oren 16 : tamel me biskota a bukë të thát.

N' oren 18 : minester të lét me një të kuq voeje.

Në mramje : pak tamel.

Tash kemi me pá se si me e mbajtë kúr të mbushin dy vjet.

Kujdes i pergjithshem per foshnje. — Toaleti, veshja, ushqimi, fjetja e Bebes, tanë këto mâ fort shenjojnë kujdesin per disá orë të caktueme të ditës. Por s' duhet me harrue se fëmija i juej lypë një kujdes të padám nder të gjitha orët, nder të gjitha çasët : me e mbajtë perherë ðlirët, me e mprojtë gjumin e tij, me e vûe oroe të rritunt e tij, peshen, të ðalunit e ðhamve, të ðalunit jashtë të rregullt, me rregullue shetinat e lojnat e tija, me u kundershutue trilleve e veseve të tija, në fund me këqyrë me vemende shndeden e tij, qe se çka duhet t' i vënë vedit me ðetyrë një nanë e ré, pa u lanë ket rangë të tjerme ase njerzve të paguem. E na kemi per të pá se këjo rangë — si të jenë per foshnje në ðjep a per fmí të mdhaj — është shum e vshtirëshme e ðelikate.

Gjumi. — Per fmín e vogel, le t' a persrisim, gjumi është i nevojëshem baras si ushqimi ; e, njëmend, foshnja nder javët e para rrín rráll i sgjuem e gatí vetem njat herë kúr ká kohen me pí. Mandej, kah pak kah pak, «çilë shpirtin e vet per jetë», si ká thënë Hugo-hi ; e shi njat herë ju keni per të ndejë permysë para ðjepit per me i vrojtë, kúr t' i çilin ata sý të bukur, qi mâ të bukur nuk i ká kurrkush në botë, se ç' farë nyret kanë : sý të zez, sý të shkruem, të kaltert, në nyre të ðjamantit, të zafirrit, e shkelximi i tyne ju ep një knaqë e një andje

qi goja s' mund t' a ðiftojë... Me gjith këta mos u ngutëni me e marrë ngrykë, por pritëni qi t' i ðalë gjumi mirë. Me kënë se i mbyllë sýt prap, lenje të flëjnë : gjumi është në ket kohë i ðomosdoshem per jetë të tij : edhe të ju bijn nder mend se ðeri në trí a kater vjetë, ai ká të ðrejtë, posë gjumit të natës, me bâ një gjumë të mirë edhe ðiten.

Doktori i shpís

Per me largue të keq.

Konferencë.

Zoja e zotní, argumenti qi ðue me rrahë, në shekull të kaluem është kenë i pakuptueshem, por tash qi kemi perparue, edhe mâ i paðijshmi mundet me e marrë vesht. Prandej tham se kurrkush nder jú s'ká me e pasë të vështirë me më kuptue.

○

Lajmi i një kryeplakut

Mjeku shefitës është i ðetyruem me i a u hjekë ðhmaðhët të gjith të vorfenve të katundit t' onë.

○

Zgjedhim foljesh

Msuesi : Cilla është koha e arðhëshme e foljes me vjedhë?

Xanësi : Burgu.

○

Mizanthropí

Si me i a bâ me i hjekë qafet njerzt e merrzishem?

Epi pare uhá.

○

Skulpturë

— Çë trupore! Duket grue e gjáll : vetun fjala i mungon.

— Nðrÿshej s' kishte me kenë kryetepër.

○

Msuesi : Kúr jam kenë sá tÿ, kam ðijtë njiqind herë mâ teper.

Xanësi : Do të kesh pasë ndo'i msues të mirë.

○

Gramatikë

Msuesi ká zhvillë ndaifoljet (adverbij). Pvetë mandej Nushin : Nushi xet mirë ; çka është fjala «mirë?»

Nji zâ në fund të lojës : Rrëre, zotní Msues.

Rrencaku

Pronár : Gjon Ujka

Drejtuer pergjegjës : Cuk Simoni

Shpita Botuese „CIRKA“

Drejtimi : „CIRKA“ Shkoder

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)